

ירושלים: שלושה אוחזים בכסא

בעצמה מה צריכים משרדי הממשלה להעניק לה, כענה, אם קבלה פחות, כי הממשלה חייבת לה כסף.

לעומת שרי טענה הקואליציה הימנית, שוב כנהוג בריב משפחתי בו מאשים הבעל את אשתו בהבאת נידוניה לא מס' פקת, כי היא עדיין סובלת בגלל ירושת הגרעון שהשאירה לה עיריית אוסטר'שר *

הסיבה האמיתית לסירחון לא נשקפה במספרים יבשים. גרעונות יש גם בעיריית ומועצות אחרות. החשבון המפלגתי



שרמה זלמן שרגאי, ראש עיר לשעבר מחצבות. סלילה כבישים וגיוגל

הישראלי, של "אחריהמבול" מצד אחד, ולטישת העיניים לכסא הרם היו הגורמים האמיתיים.

האמצעים מקדשים את המטרה

כתיבת הפרק האחרון, שנסתיים עם התפטרותו של שר-גאי, החלה, כשרגאי נסע סוף סוף לחוץלארץ (ארצות-הברית). הרגע שאלישר, הקורא את עצמו מקים הקואליציה, ציפה לו, הגיע. מסגן ראש-עיר הפך לראש-עיר בפועל. העלאת מיסים, שהתנגד לה קודם, בוצעה עתה כשיעור של 40%. החשבון היה כפול: למלא את קופת העיר בהעדרו של שרגאי כדי להצביע על הישגים, והכנת דעתיקהל עוינת ל- שרגאי עם שובו ממסעו החוצלארצי. צעד שני בהכנת המפי- לה לאיש שסירב לחלות קודם לפי תוכנית הקואליציה, היתה הכנת שביתת-עובדים הגונה שקידמה את פניו ביום שובו ארצה.

סוף סוף קיבל שלמה זלמן שרגאי את התקפת הלב המתוכננת. מאז הפסיק לקחת חלק פעיל בענייני הנהלת העיר, השאיר לאלישר את כסאו, שולכן כתיבתו ומכוניות. כשפשטו לפני שלושה שבועות שמועות, כי שרגאי החליט בכל זאת לקחת חלק במשחק הסכסוכים הירושלמי, ושאל את ועד עובדי העירייה מדוע אינם שובתים כשלא משלמים להם את משכורתם, הביא לו נושא-המכתבים אגרה רשמית מאת סגנו, שסיכומה: כיצד מעז אתה להסית את העובדים נגד אותה קואליציה שבחרה אותך לתפקיד הנעלה? ביקש השובה תוך 24 שעות.

שרגאי ענה בנימוס, הביא הוכחות בכתב, כי לא דיבר עם איש מאנשי ועד העובדים. שרי תפס את המציאה, לקח את המכתב, רץ אתו לכנסת, צעק כי לגנב בוער הכובע על הראש: אלישר שהבין לשרגאי שביתה בעת חוזרו מארצות-הברית, חשש בפני מעשה דומה מידי שרגאי בשעת מצוקתו הכספית. שרגאי התפטר מתפקידו, אך שמר לעצמו, לפי דרישת סיפתו, את מקומו במועצה. רופאו הפרטי הרשה לו לעבוד במחצבות וסלילת כבישים, אך לא בראשות העיר. הגיוגל המפלגתי, בעל החוק ההפוך, בו האמצעים מקדשים את המטרה, נמשר. באם בחירות עתידיות לא תשונה את יחסי הכוחות לאחד הצדדים, בכדי שיהיה לו כוח לפעול עצמאית, תשאר טובת העיר גם להבא הדבר פחות-הערך במלחמת השולחן הירוק.

* דו"ח של ועדת חקירה בראשותו של יעקב אברזי, מנהל האגף לאדמיניסטרציה כללית במדינה במשרד הפנים, שעלול היה לשפוך מעט אור על ענייני עיריית ירושלים, נגנז במגירה. כנראה שהמשרד בראשו עומד איש הפועל המזרחי משה שפיבא לא רצה לפגוע בפרסום דו"ח מנהל פנמים בראשות עיר שראשה היה איש הפועל המזרחי שלמה זלמן שרגאי.

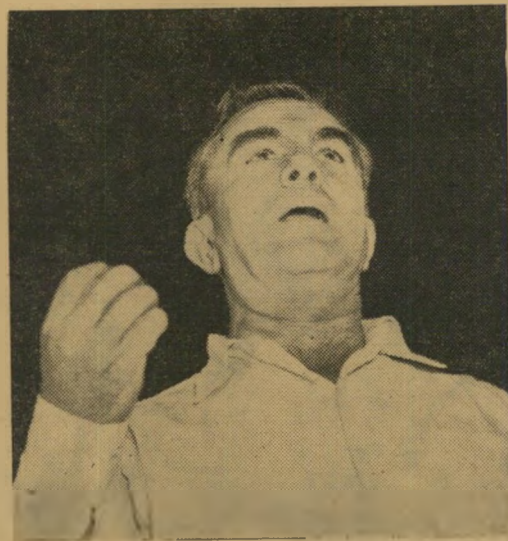
הציונים הכלליים מהרו לעשות חשבון, קבלו את אלישר בורעות פתוחות (יחד עם בוחריו הספרדיים) בעוררם את תק- ותו להגיע לכס ראשות העיר. כשנתברר, כי בירושלים לא תצליח מפא"י להרכיב קואליציה דוגמת חיפה — מפא"י, מפ"ם ודתיים — עלתה קרנו של אלישר עוד יותר. הוא לא העז אמנם לקחת לכסא ראש העיר מיד, אך הדרך נשארה פתוחה. הקו- אליציה שהורכבה על אפו וחמתו של השמאל, היתה ימנית. חיטטו לצורך זה ברשימתם הארוכה של הדתיים, כצאא, כי האיש העומד במקום העשירי של רשימת מפלגתו, שלמה זלמן שרגאי, מתאים להושבה כבובה על הכסא הנחש של ראש-העיר. בהחלטיות רבה מחקו את תשעת העומדים ב- ראש העליו את שרגאי למקום הראשון. הסכסכות בקנה-מידה גדול החלה.

דניאל אוסטר, שהיה צריך להוריש את מכונית ראש-העיר ואת הכבוד שהורגל אליו ולחזור למשרד עורך-הדין שלו, ירד עם דמעות בעיניו את שלוש המדרגות מוכן יושב- הראש, סגר אחריו את הדלת בדפיקה עזה. ראובן שרי, חדש בתפקידו באופוזיציה, קם ממקומו, הודיע את הודעתו הרת- המשמעות והסרת-ההגינות הפרלמנטרית: "אני וסיעתי יגתם ונחבל בקואליציה זו עד חורמה." מתוך שורות הקואליציה הציץ אליהו אלישר, פול בצורה גלויה לעבר כסאו המושך של ראש העיר. היחיד שקיבל בתמימות ויושר את הטכס, היה שרגאי בעצמו, שמתוך הרגשתו הכנה כאיש חרד לירוי- שלים, התכחץ רק לטובתה.

"אחרי. המבול" ולטישת עיניים

העסק לא יכול היה לעבוד בתנאים הנתונים. בריב הגלוי שבין הקואליציה ובין השמאל, לא התבייש השמאל לגלות ברבים, כי ענייני המפלגתי עומד מעל טובת העיר. החלטות האופוזיציה לא נתקבלו ליד השולחן הירוק של העירייה ול- שמע העובדות שהאינו להן, אלא בבניין אחר, המרוחק חמש מאות מטרים מבניין העירייה, בבית ההסתדרות, בחדרו של משה ברעם. מזכיר מועצת פועלי ירושלים.

ברוב נסתר, בתוך שורות הקואליציה עצמה, החלה המל- חמה על הכסא. סבלנותו של אלישר קצרה מדי יום. בהעלות הקואליציה את שרגאי לגדולתו, היה החשבון פשוט: שרגאי הוא איש מפלגה (הפועל המזרחי). עסוק בענייניה, מרבה לנסוע לויעדה זו ואחרת בחוץלארץ, ומעל לכל, הוא איש



ראובן שרי, ראש אופוזיציה צווחות, האשמות הדדיות וקללות

חולה. רק לראש עיר כזה מוכנים היו הציונים הכלליים, ואתם אלישה, להסכים. ראשות העיר המעשית היתה נשארת ממילא בידם. הטעות הקטנה שנפלה בחשבון, היתה הבישול בהעדר הטבה.

הימים חלפו ומי שלא חלה ולא נסע, היה שרגאי. במקום זה ניגש לעניינים ברצינות תמימה כמעט בהתחשב עם מט- רות שותפיו. בחיפוש אחר דרך להפעלת השרותים הצירו- ניים ביעילות, חסכון בלי מהפכות ככל האפשר, העמדת ענייני העיר מעל למקח המפלגתי, התנגש חיש מהר בחבריו לקואליציה לא פחות מאשר ביריביו באופוזיציה. המריבות בחדר הישיבות היו, כבכל משפחה הגונה, על ענייני כספים. הגרעון הציץ מבעד הורים רבים מדי בבגד הקרוע ששמו תקציב. ראובן שרי דפק על השולחן הירוק, האשים את הקואליציה בפשיטת רגל מאורגנת. הנקודות להאחז בהן היו מספיקות לאופוזיציה שמאלית: 180.000 ל"י לשנה שצריך היה לגבות מבעלי הבתים על חשבון עבודות ציבוריות ש- העלו את ערך רכושם בעקפייה, לא הוכנסו, מתוך חשש לפגוע בבוחריים נאמנים. משכורות עובדים שולמו באיחור רב. חי- בות לממשלה החוזרו באיחור, או לא החוזרו לגמרי. התקציב הוכן על פי מספרים של הכנסות שרמי יותר לחלומות נצי- מים מאשר למאזן. עיריית ירושלים החליטה פחות או יותר

הצווחות, האשמות ההדדיות, והקללות שהושמעו סביב השולחן הירוק באולם הישיבות של עיריית ירושלים כמעט והגיעו לשיאן. כיוון שגם כוסות וכסאות כבר עפו בחדר בו יושבים 21 חברי המועצה סביב השולחן בצורת הפרסה, נשאר בתור המשך הגיוני לדרך בה התחילו רק השלב האחר- רון, שלב המכות ממש. מועצת עיריית ירושלים תדמה אז, למה שהיא קראה בפי תושבי העיר כבר כיום, השוק.

שלושת הצדדים היריבים בעירייה, הקואליציה, האופוז- יציה ועד לפני עשרה ימים ראש העיר, מתחרים בגילוי היר-



אליהו אלישר, ראש עיר בפועל כסא, שולחן כתיבה ומכונית

כחות לאשמתו של הצד שכנגד. האופוזיציה השמאלית מא- שימה את הקואליציה הימנית בחוסר כל כשרון להנהלת ענייני העיר, הקואליציה מגדירה את האופוזיציה כסכסוכים מפלגתיים בחסד עליון, ושלמה זלמן שרגאי, שהתפטר לפני ששרה ימים מתפקידו הנעלה ורבי-הצרות, מאשים את שניהם כאחד בחוסר אהבת עיר הקודש. הצדק, כרגיל, הוא עם כולם.

הקבצנית נשארה קבצנית

השעיר לעזאזל, הוא במקרה זה, כברבים שקדמו לו, הבריטי. ירושלים, שיחד עם תואר "הבירה" צריך היה לת- לות בה גם תואר שני — "הקבצנית בין ערי ישראל" — לא נהנתה מפיחוח מימיה. מעיר הפקידות המנדטורית, הצטמצמו חוקי העיר לצווים מונעים תנופת בנייה ושגשוג כלכלי ליישובה העברי. עיריית ירושלים לא ידעה את אותן הצרות המשקיות שהכירון באותה תקופה תל-אביב או חיפה. היא לא השתתפה בהחזקת בתי-ספר, לא נשאה באחריות המ- לאה לחלק היהודי של העיר שהיה מוטל על שכמי ועד הקהילה העברית, אבדה כמעט כליל בצלה החזק של ממשלת פלשתינה (א"י) שקבעה את מושבה גירושלים.

כשקמה מדינת ישראל, ואתה עיריית ירושלים העברית, השתנה רק השם. הקבצנית נשארה קבצנית, לא זכתה ב-15 למאי בשום גורל. למעשה החלו הצרות למחרת היום, הע- סיקו את דניאל אוסטר, שנתמנה ראש עיר, ואת איש מפא"י ראובן שרי, סגנו, ששמו בימים ההם עוד היה שרייבמן. אלא שהרעש שהקימו פצצות הלגיון היה כבד מדי מלתת לכמה צעקות בבניין העירייה לחזור חוצה. לתושבי ירושלים היו צרות יותר גדולות מעירייתם. לא קשה על כן לשרי לדבר, כיום, על עיריית "אוסטר-שרי" בחיבה רבה, כאילו מתגעגע הוא אליה, ולא ידע שיתוף פעולה טוב מאותו שיתוף- פעולה מימיו. נכון הוא, כי לא קראו באותו זמן לעיריית ירו- שלים השוק. אך נכון הוא גם, כי גרעונות וחוסר-חשבון רציונאלי, האשמות ששרי מטיח נגד העירייה של היום, קלים יותר להסביר בזמן הפגזה מאשר בתקופת שלום.

במקום העשירי, בובה מתאימה

הסירחון שיצא לרחוב החל מיד אחרי הבחירות (הראשון- נות מאז 1936) לעירייה, בסתיו 1950. דמויות חדשות היר- פיעו בשמי העיר על מנת להאבק עם האנשים שנהלו את העסקים עד אז. אליהו אלישר, חבר כנסת וסוחר ירושלמי, לא הסתפק בהצלחתו בשטח המסחר, החליט לנסות כוחו ב- פוליטיקה. הוא השכיל להבין מה דרוש לחלק לא קטן של הירושלמיים: סיסמה גזעית לבני עדות המזרח הרבים, נטייה אנטי-מפאית לסוחר ירושלים המאוכזבים שמעמדם נהרס בשנות המנדט האחרונות ובחודשי המצור. הוא תפר את שתי המגמות לאיצטלה אחת, הופיע ברשימה חסרת הגיון אוביקטיבי, ס"צ. (ספרדיים-ציונים כלליים, רשימת המרכז).